

KISEBB KÖZLEMÉNYEK

Históriás ének Bocskay Istvánról.

A Zichy-család zseli levéltárának, — mely eddig is oly gazdag tárháza volt irodalmunk multjának, — egy erősen rongált verskézirat töredékéhez jutottam boldogult Jakubovich Emil levéltári igazgató szívességéből. A kézirat 28, ívrét nagyságú lapból áll, melyen alapos nyomot hagytak az idők.

A históriás ének egy összefüggő eseménysorozatot tárgyal: Bocskay István erdélyi fejedelem dicsőséges életét az álmosdi ütközettől (1604) tragikus haláláig. A Tinódi-féle krónikás hűségével mondja el a történelem közismert eseményeit s azokhoz alig fűz valamit, legfeljebb egy-két eseményen módosít. A kézirat annyira megrongálódott, hogy közlése is csak töredékesnek mondható. Égés és rothadás nyomai fedezhetők fel rajta. Sorsáról semmi közelebit nem tudunk, sem azt, hogy miképen került Erdélyből, — ahol a megírás helyét kell kétségtelenül keresnünk, — a felvidéki Zsélyre, sem pedig azt a még érdekesebb kérdést nem tudjuk megnyugtatóan megoldani, ki írhatta, ki volt a szerzője? Ha Bocskay közvetlen környezetében keressük a szerzőt, akkor Czobor Mihályra, a *Chariklia* első magyar feldolgozójának személyére, esik tekintetünk, mint aki az egyetlen költő volt a fejedelem udvarában. Erre enged következtetni az is, hogy a históriás énekben Czobor többször is szerepel, viszont a versfők titka megfejthetetlen marad. Az ének, feltevésünk szerint, három részből állhatott; ezekből csak az utolsó, a harmadik maradt a legteljesebben ránk. A históriás ének szereplői mind közismert nagy férfiai voltak a XVI. századnak, közöttük a legnagyobb, a főhős: Bocskay. Az ő egyénisége van legjellegzetesebb vonásokkal kidomborítva, különösen egyes hadi taktikájára világít rá az ismeretlen szerző élesen. Jelentősége, hogy ez az utolsó históriás ének, amelyben országos érdekű esemény van feldolgozva. Stílusa köznyelvi, s érdekes, hogy az e-ző és ő-ző nyelvjárás keverékének tekinthető, ami egyúttal Czobor Mihály szerzőségét is erősen támogatja, aki tudvalevőleg nem volt erdélyi származású.

A históriás ének csonkán is jelentős irodalomtörténeti alkotás: Bocskay István életének és korának egyetlen korabeli költői emléke. Jelentős azonkívül művelődéstörténeti szempontból is, öltözeteinek és a Bocskay koronájának színes, pazar leírásával, úgyszintén a korabeli szokások és erkölcsök szemléletes megjelenítésével. Verselése eléggé döcögő, de bizonyos leírásbeli alakító készséget nem lehet szerzőjétől megtagadni. Milyen érdekesen írja le Bocskaynak a töröktől való megkoronázását, a résztvevők alapos és hű bemutatását adva, vagy az ének legértékesebb részében milyen eleven szemléletességgel tárja fel a fejedelem utolsó napjait, szörnyű halálát és temetésének regénybe illő színességét.

Itt közöljük az eredeti szöveghez betűhíven a Bocskayról szóló éneket, 25. lapjának facsimiléjével, ahol éppen a datálása található. Az egész Bocskay-ének Erdély történetéből veszi tárgyát, annak legérdekesebb szeletét dolgozza fel. Erdélyi színekben gazdag nyelvi, irodalmi kincse a magyar XVI—XVII. századfordulónak.

Nemetek Jüvessét ur fj érti vala,
 az Vitézeknek Hirre atta vala
 minden felöl nép vgan reja füt vala
 gültön gül tabora sokasül vala
 Kassa felöl Jacab János¹ jü dobolüa álla
 sep taraskokat vontattatnak alla
 bockaj Istüant ök keresik vala
 pec² hadaüal ösüe sallottak vala
 Magjar Vitezek mind kesen walának
 egj akaratüal (ök) el Jndülanak
 ..... ozd ..... nemetek valanak
 ..... salongüa villagnak
 ..... alülagnak
 ..... allat kjaltanak
 ..... el cüdalkozanak
 ..... marjat kjaltanak
 ..... wüüanak
 ..... el Hullanak
 ..... datanak
 mingjart nemetek romlani foganak.
 Sörniü Halalt ot nagj sokan vallanak
 es fogsagra bennék sokan Jütanak
 pec³ Jánosüal vr fiak Hozatanak
 magjar vitezek örömben walanak
 . . . asoknakis nagj sepen vot vala
 . . . sa eperies bartfa szeben vala
 . . . varossanakis leüel szol wala
 kiknek kigjelmet az casarnak ajanlja
 [vala.

Hajdü witezek azzok kojeül valanak
 kiket hül ernék esketnek hodoltatnak
 mindent bockaj samara esketnek
 nimet partossokat ölnék fosztnak
 [emesztnék

Az casarnak is Irra kigjelmes vala
 fogadassat az magjarhoz io . . .
 lattiük orsagünknak uio . . .
 ki legj nagjob hitben . . .

Ennis ajanlom kegjelmes . . .
 hozzatok valo jo akarat . . .
 az ur isten kj vezerlj . . .
 holtomig nektek ajanlom . . .

Varasok ezzekrül tanacko . . .
 niomorült allapottiök . . .
 az vr fjuak nagj io walast Jranak
 Istennek ezzekrül halat adanak
 Minden fele var megjeknek Jrata
 kegjelmes voltat az casarnak ajanlja
 . . . föv ürunkban vket megj tarttja
 . . . az casar ur kevannia
 Jo akaratüal feienkent valanak

¹ Belgiojoso Barbieno Jakab János. ² Petz János, császári ezredes.

urrak közzül kik egj tanacon voltak
 mert nemel nemet miat бүt es sok kart
 [vallottak

josagok püstült es nagj summat attack
 Bockaj Istüan fejedelem wala.

Illes Hazj¹ vitez nari pal² vala
 Homonnaj balint Homonnaj görgj³ vala
 magoci ferenc cakj istüan⁴ vala
 Az nagj sagos batori istüan⁵ wala
 ki nagj cendessegben ciak halgat vala
 mert az orsag H. . . s biraiä vala
 casar pecetj ladajaban alj vala.

Batorj Gabriel⁷ Rakolcj Szidmond⁸ vala
 giüla fj laslo⁹ Rakolcj laios¹⁰ vala
 preni i . . . preni gjörg¹¹ vala
 preni . . . az melik pal¹² üala
 Köztük kataj . . . kj lüt hozot vala
 Job ez vilagra ne sületet volna
 cancellariüs urünk titkossa wala
 ki miat vegreis essek halala.

Casar caüsi azzonban jütanak
 kences Kassaban kiket bocatanak
 nagj szept öltözöt Jancarok valanak
 casar ajandekiaüal be szallanak
 Erdelj vajdanak bockait mondgjak
 magjar orsag kirallianak.
 bockaj királnak mondjak . . .

Rendet aluan . . . . .
 Az bötkös basa egri basa vala
 casar kencebül mind ur fjak vala
 allaüalokat kapalni küld vala
 dengelegj mihalj mellette (?) vala
 Casar saüaüal v azt mondgja vala
 Ha valahonnet ellenseg tamadna
 kegjelmes uram mig feiün fen allana
 budaj tomosüarj egri basa nem hadna.

Pencet hatalmas casar nem kemellj
 neki segjceget melled . . . . .
 mert az magjar nemzetet nagjon szeretj
 hiüsegedet tüled jo neüre vesi
 Tistesegüel ajandekot el veüek
 feüdelmünküel . . . . wrrak megj
 [köszönek

nagj hiüsegeket ez mellet Jgjrek . . .
 casar köuetj azt Jo neüen w . . . . .
 Ezek wtan sok . . . . .
 Isten gözni be Jrni mind mj, ...
 Dünan tül es Jnnet mind mi essek
 mit megj erttettem azrül emlekezzünk

¹ Illésházy István. ² Nyáry Pál. ³ Homonnai Bálint és György. ⁴ Mágócsy Ferenc. ⁵ Csáky István. ⁶ Báthori István. ⁷ Báthori Gábor. ⁸ Rákóczi Zsigmond. ⁹ Gyulafi Ászló. ¹⁰ Rákóczi Lajos. ¹¹ Perényi György. ¹² Melith Pál.

Ezzen közben nemetek késültenek
 basta¹ görgüel sokan gjülekeztenek
 borsod var megjeben fesket vertenek
 magjarokual megj wjni igekeznek
 Balaz¹ ot ciak gorsan gonossül iara
 vak merőseg ot nekj nem hasnala,
 mast bokornak velne az viadalba
 ellenségtül félj mind végjg az viadalba,
 Sok io segjn legint balaz ot veste,
 ü magais fogsagban essek weze
 bizodalmat ezzel nemetnek szerze
 ez hir halüan töb nemet gjüle ösue,

Següitür Tercia pars

Immar ercük wrünnak indülattiat
 hadaüal kassabül w ki szallassat
 nemet balaznak halla nagj romllassat,
 siecegüel visi wala szep hadat,
 Hirtelensegüel az hir iutot wala
 ciak magoci ferenc wrünnak wala
 masik vr fj Homonnaj görgj wala
 ki köuecsegben iar kj taüol wala
 Sok io leginnel az nagj albert wala,
 segnei miklos jo legjneküel wala
 secj gorgj gjalogjok hadaüal wala
 homonnaj balintis taüol wala,
 Gestel körnül Homonninak szep hada
 uranak Indülattiat hallia wala
 edelin fele imar Wrünnak wala
 basta gjorgis hozza nem messe wala
 Sok Jambor vitez ember harcon wese
 nemet magjar löues miat epede
 vegre magjar vitez fütni erede
 kit az nemet vyl nem vön essebe
 Eylis had mind menten megjen wala
 feiedelmünk megj azt nem tüdgja wala
 posta abraham megj mondotta wala
 kegjelmes vrram hadad füt azt mondgia.
 Derék sereg az kj wrünnak wala
 seregben alj mint ha vini akarna
 egj nagj ködöt Isten tamastot wala
 kitül nemet keües magjart nem lattja
 Az savon tül basta hadaüal wala
 torka sakattaban kialttja wala
 tistessege vestet arülo volna
 az ki az savon ma altal gazolna,
 Ilj az Istennek, nagj gond viselesse
 kit az ember remelnie sem velne
 bastia vely dandart es wrünnak serege
 feltj vtto minden hadat ot vestje,

¹ Bástya György.

¹ Németh Balázs, hajdukapitány.

Megjs igen füt Hajdüsag feleben
 Homonnai balintnak hir lün ezben
 siet vrra vttan nagj sietsegben
 megj segite sep hadaual Igeben
 Lippaj balaz körnül kezde Jarni
 titkon leüleüel gjakran erteti
 az kengjelt felen akaria niomatnj
 sok igjret vegre megj kezde gjözni
 Bastanak az erdeli vaidasagot
 holta napig igjrik urasagot
 hogj ha megj vethetj az magjarokat,
 tegje rabba mind az partos wrakot,
 Le vagassa nemessegüel wrakot,
 porra tegje mind az eges orsagot
 lipainak vys igjri vajdasagot
 haidüsagnak nemessek josagokot,
 Az segin parastcagot ne bantanak
 de az nemesseget mindenüt vagnak
 nagj warvrrak kü varat hadnagjoknak
 ciak hajdüsag wrünnak kezben adnak
 Halla basta lippainak kes voltat
 bannia hajdusag nem fogadgja szaiat:
 wrünnak magjar tarttia fogadassat
 az hir halüan fellieb sallita hadat
 Kassaban wrunk ismeg haza tere,
 Istennek halat ada gjülest hirdete
 orsag iaüarül minden jot wegezne
 patakra Indüla wrunk ezt el vegezüe
 Hadaüal basta görgj alla indüla
 kassanal tegla vető . . . szalla.
 Miskere ellessel basta be szalla
 masodik napon ismeg göncön hala
 jüta santora azkor megj ot hala
 negjedik napon ü tokajban Jüta
 Rüber görgj wala ot capitansagban
 ki bastat lata olj nagj vigasagban,
 de nem mülata basta görgj tokajban
 biztatá rübert megj sabadjtásban
 Egj nihan nemetet basta ot hagja
 ellest Jgen sokat vk nem haghata
 mert minden fele nagj sükses wala
 kerestürban ü halassa let wala,
 Lykara v mas nap hajnalban mene
 patak varat w el kerülte wala
 az mondota hegy allol el ment wala
 de mindenüt eggetüe megjen wala
 Vyhelben szalla es megj fütta wala
 borsiban hogj sok gjalog hajdü volna
 Szeleméri miklósnak¹ udüarába
 gorsaságüal rajok mentenek wala
 Por hajdüsag felnie nem tüd wala

¹ Zeleméry Miklós.

mert az tobzodasnak estenek vala
nemet közel volna nem tüdgya vala
ciak siüalkodast kezde hallania
Hazakat kezdek mingiart gjütania,
por had az tűz allol kezde fütνια
szoloskey (?) . . . . . tartania
lővik va . . . . . akazzak vala
Bastat eperiesben varas bocata,
Hitit fogadassat ot hatra hagia
eggjk resset hadanak sarosra bocata
sebes kellemesre¹ tőbit szallita,
Egetessel basta jüs megjen vala
falüket varassokat eget vala
minden rendeket öillet vagat vala
Düselmentnek minden rendet mond vala
Nagy kart tül eperies ezzel ez orsagban
jelesben ez harom fü var megieben
Sarosban türocban es az gömörben
hogj salast adal bastanak eperiesben
Terebesbül vrünk meg indült wala
vasar heljre onnet nepeüel jüta
onnet garamban ismeg jütöt vala
Vyhelben jüta onnet patakban szalla
Saros patakban nem sokat mülata
serencre jüta ottis nem mülata
onnet kassara fel sietet vala
lippaj ellenben igen güla
Negj ezzer magauäl balaz indüla
lovon menni v ot senkit nem hagia
gialog forgodast gorsabnak gondola,
Tüdgya nemetet hazban topastollja
Jütanak az witezek ejfel korban
el lepek falüket siüalkodasban
fel sebestis fel gjütak vk azonban
nagy sebes fel sebes . . . . . nagj langban
Hire lün ezben eperiest bastanak
jol hallia szolassat magjar püskaknak
bannia nem izzenhet sarost valoknak
magjarok is egesség fele ballagnak
Eöreöm mondok urunkhoz be jütanak
neresegen feienkent vigadanak
fü fü vitezek ajandekoztatanak
lippai balazuäl nagj vigan laknak
El hiüe balaz magat dolgaiban
v akar fü lönni minden dologban
halgat vrünk ciak nagj jamborsagaban
tür ideig balaznak nagj sok dolgokban,
Ez Idő közt vrünk kassaban vala
külömb külömb dolgokat igazgata
balaz dolgat elmeiben forgattja
It kette sakada balaznak torka,

¹ Helység Sárosmegyében

Kar lün balaznak magat jg vestni
tökelletlenség eot jm mere visy
ellet es tistesseget mint vesti
jg iar az kj magat hamar el hisi
Casartül az köüet jüs megjen vala
bötöks basa gjakran ot forog vala
koronat casar megj igitte vala
Rakos mezeirre hivattiak vala
Illes Hazj Jstüan vrünkal wala
köüetsegben kj sokat faradoza
niari palüal nagj sok münkaik wala
kiert vket az . . . . . megj aldgya
Sok jo vitezek vrünkal valanak
loüag gjalog santalanon valanak
nagj vigan jarnak mert vk nem
[koplalnak
nagj gazdag tabora vagjon vrünknak
Vezer basa satorat fel voniatta
az basaküal tanacca azzon vala
minemü szep tistessegüel fogadgya
az koronat szep modgjauäl megj adgya
Török tabor az Rakosnak mezeien
sep öltözet gazdagsagüal kesülüen
magjar hadis eljüta szep rendüel jüüen
Cüdallia az pogansag annin leüen
Mondgjak vala közüttök ezt beselüen
egj magjar sem holt volt, megj vadnak
[elüen
cüdalkoznak seregek öltözettien
sok embernek feidelmünküel leüen
Vrraknak vrrünk azt megj hatta vala
jó hadnagjoknak azt parancoltattja,
vigjazatban minden fele rend volna
mert calatcagoktül igen tart vala
Parancolüan nekjk megj hatta vala
hogj ha latnak török ha mit akarna
homonnaj balintra bizta vala
hogj halalig minden kezen megj halna
Vrünk is sep satorat fel voniatta
vrrak satorral . . . . . körel voniatta
vezer basa nagj igen varia vala
nagj szep tistessegüel . . . vala
. . . . . sinü köueküel raküa
kik nagj . . . . . vala
Regen sa . . . . . kiraljnak wittek vala
sekies sandornak mind arran vala
Garadiccis mind draga kü vala
Jriak tiz fele draga kü volt volna
korona teteieben draga smaragdüs volna
draga hosszü göngj semeküel megj raküa
Arran koporsoban¹ temettet wolt
koporsoia draga kanbürkülüis wolt

¹ A XVI. században még láda színönimája is van

sapil gemant köüel oldala rakot volt
 sötetcegben fenlő wjlagosság wolt
 Emlekezetert ezt ciak szamlalom
 hogj penig ilj gazdag volt nem cüdalom
 ez vilag öüe volt rüla azt hallom
 kar nagj lesen ha menjorsagban nem
 [latom]

Sekeben wrünk satorban wlj wala
 tistessegüel hozzaja mentek wala
 az koronat vk be mütattak wala
 tistessegüel vrraküal fogatta wala
 Casar szaüaüal nagj szepen megj aldak
 magjar vr fiak az koronat mar tarttjak
 az vezerüel wrünk feieben adak
 magjar orsag kjrallianak kijaltak
 Casar hada Rendüel talpon alj wala
 magjar orsag hadais rendet alj wala
 mert az törökis magjartül fel wala
 magjarokis v tülök . . . nak wala
 Nagj sep aldassal megj aldottak wala
 minden rend . . . . . wigadnak wala
 Delliest wgj mint az ebed w . . . la
 Rakos mezeien az taborban w . . .
 egj arranj pohar Düna vizen . . .
 feiedelmünk rajok kösönt . . .

Harman az feieben megj ittak wala
 halakat az istennek attak wala
 vttokat nekik megj aldotta wala
 haza menetelekettis megj aldgia
 Koronazasa hogj megj lün wrünknak
 jó emlekezetü bockaj Istvannak
 ki mondatek magjarok kiralianak
 moldüa haüasselve erdelnek vranak
 Istennek kegjelme vgj igazgasa
 feienkent nagj bekesegeüel megj hoza
 eges kerestjenseg az Jstent alda
 kerek hogj elletetis hossabitna :
 Kences kassaba korponarül iüta
 sok köüetek hozza erkeztek wala
 nemet lengjel erdelj körül wala
 mint feiedelem tistessegüel valast ad
 [wala]

Semmi keüelseg w benne nem wala
 feiedelem modgjara magat tarttja wala
 noha mindennek jo nem lehet wala
 joküal magat wh szerettetj wala,
 Ket predicatora nekie wala
 alj vincj¹ peter es czeglédi jános² wala
 kiküel az vr istent diciri wala
 kicin es nagj

Hajdüsag miat olj nagj büüa wala
 samtalan sok panast . . . wala

¹ Alvinczy Péter, ² Czeglédy János.

sep saüaüal mindent . . .
 mert örömet nekjek . . .
 az kik . . . . . tül hadakoznak wala
 Redej . . . . . (n)emetj gergelj wala
 Hüis . . . es . . . . . hajdü hozzaiok halgat
 [wala]

Poson kore . . . wk hadakoznak wala
 szep hazakban Imar ferkeztek wala
 ersek er . . . . labok allat alj wala
 Jgekeznek . . . igoz hajtania
 Feiedelmünknek giakran irnak wala
 segicceget hogj melleiek bocatna
 gjakorta allata jargalnak wala
 nemetek ellesset el fogtak wala
 Vrrakat wrünk giakran kerü wala
 Jo kedüe közzülök az kinek volna,
 segiccegeüel hozzaiok bocattja
 hisi istent aztis kezehez adgia,
 Jambor vr finak hiüsegere bizak
 Homonnaj balintot ra walastak
 attjanakis jó witez woltat tüdgjak
 s mindenben rajta Isten aldassat lattiak

Segitcegere az vr istent hiüa
 Josa deiak hadnagiat w szolita
 szep algiüt wrünknak ki voniata
 löüagiat gjalogiat el indjtata
 Nagj örömök lün mind az vitezeknek
 hogj jüesset ertek kiralj seregenek
 törökökös algjükiäl erkezenek
 örömökben mind allatt jüöltenek
 Jancarokes sancot haniatnak . . .
 kibel sok goliobist be szori . . .
 de az varbüel nag löüest . . . (v) ala
 sok magjar török miattok (elpusztult
 [wa] la
 Hid alla ket nagj algjü szolgál (lt) . . .
 [(wala)]

kj vitezekben nagj kart (tett) wala
 sok török alla medelet . . . wala,
 sancot sieten kapühoz vittek wala
 Sok jo szegin legin vrez ot . . .
 vitez hadnagjoküal forgodik wala
 ki mint esset en be tündnam Jrnia
 dolgokat ha megj tüdnak mondania,
 Sümmaia az fizesse megj az isten
 atgia szent orsagat nekik az isten
 ki megj marat eltesse az vr isten
 sok Jaüaüal aldgia meg az szent isten
 Ket ostromon sok jambor witez wese
 harmadik ostromhoz minden kesüle
 torok magjar Jesust allat iüölte
 rettenetes keppen megj nekj mene
 Törökös magjar vitezkedik wala

egj serecen szaslo tarto vala
 vitez modra az fokra fel ment vala
 török szaslot fokon lobogtat vala
 Serjekednek vitezek forgolodnak
 vttanna az fokra nagy sokan hagnak.
 de nemetekis belől forgolodnak
 nagy sok artalmokat niakokban hannak
 Sok J..... k ostromon vesenek
 hadnag..... nagy andras löües miat
 sok teste..... fergek megj ottek
 mert..... erette nem mehettek
 Az sok test..... lón ot szelel feküt
 az per estet... ötte ciak mezőt
 szolot..... tüle nem lehetöt
 feiet..... a sirt vgj götrödöt
 Tortint le..... ragadni akartak
 tarsokat ot hadnia nem akartak
 Ha tekintetek magokis ot hattak
 mert az sürü lovast megj nem alljattak
 Az nagy heusegben meg epettek vala
 mind az ket fel Jgen megj farat vala
 varban ellessekis keüsselt vala
 var üüiasnak mar nolcüan napia vala
 Hirre varat vr fj keretj vala
 ne vesztének magokat Jntj vala
 mert ha ostrommal haz kezekhez jütna
 vitezek miat halalok fordülna
 Magokat gondolak szot kj adanak
 tisztessgeessen ha el bocattatnak
 marhaioktül ha megj nem fostatnak
 magyarok hitre hazat meg adnak
 Jambor urred Illies Hazit keüianniak
 hitökre hogj kozigben be bocatnak
 Jo vegezés uttan megj kj bocattjak
 Jo ok allat az varatis megj adgjak
 Ez dologrül urred tanackozanak
 postan vrunk... .. ezben hirt adanak
 egj akarattül..... (min)d ra allanak
 köz..... hazira bizanak
 Ruhaiat az vr fj el ve.....
 nagy batorsagüal magat....
 az varban hogj ü magat..... tna
 Jm melj serencere üt maga
 Taboranak szep rend tartassa
 estüie regüel iesust kialt...
 az orsag zasloiat fen tar..... la
 szaslo tarto pankotaj Janos.... la
 Minde nap az istent dicirik (vala)
 Jambor predjator Vince Pál vala
 koniorgest estüie holiäl tesnek vala
 segjceget istennek kerik vala,
 Az koniorgest Hogj el vegeztek vala

nagy sötetben arrökban mennek wala
 tornaj tamas az ur fjual vala
 Josa deak Omani Janos vala,
 Az vizen hogj altal gazoltak wala
 az palank likan be büttak vala
 az wrfi magat fel voniatta vala
 az vrain ot marattnak vala
 Halgattia az kapitan keüiansagat
 de nem ismerik nekj abrazattiat,
 elmeieben szedegeti az tractat,
 Jol vegezek Jgerek vrrok hazat,
 Közörtök wk erös friget kotjne
 Hogj walamelj fellül ne Rettegnenek
 ne lüenek Hüsek Cendesednenek
 kesülnek az napra kj menninek
 Jambor..... kün gasparnak
 kar..... felejtekn aznak
 Hogj ky..... hüsta vrünknak
 s an H.... a meg bana iambornak
 Fülel ta..... ban szep Josagat
 tarsan... tül marat Jobbagiat
 pele..... kere ilj ok állat
 kün gaspar nagy Haddal Hüst vara
 [allat
 Törökök... ukban bankodnak wala
 Hogj... vitez török ot marada
 nemet vtan mennie akar vala,
 rajtok esset sok kart megj torolljhass...
 Bossonkodnak hogj predat nem kap-
 [hatnak
 mert termeseti az volna farkasnak
 mond az pater nostert török vramnak
 de az baranj kelj inkab az Rauasnak
 Ki meninek nemetek bekesegüel
 be meninek magyarok tistessegüel
 törest épitenek siecegüel
 el salla allola tabor szep rendüel,
 Hetedik napian szent Andras haüanak
 Jgen vya török nogradot maganak
 nem lün mit tenni nemet Capitannak
 vy var allat essedezik vr fjnak
 Megj igjre vrfinak nograd varat,
 Ciak vynne el allola Casar hadat,
 Jgere az vr fj keggjelmes voltat
 bocata vele egj Jambor szolgálait
 Jambor vitezt az kerestürj istüant
 kinek kezeben adak nograd kolcat
 el befelle alla Casar hadat
 bekeül..... ek nemet hadat,
 Sinten vgj lün dolga min....
 ki jambor solgaia wala
 egj scban ellene vet....
 nem örülhete igjret folo

Az Horeb Hegjire fel vitte
 Jgeret földet megj müta
 de az isten nekie azt mo ...
 Hogj birnia azt w nekj
 Rovid napon mioses megj hol ...
 Horeb hegenel temettek
 jambor feiedelmünk sietne ...
 Jllen cüdalatos az isten dolga
 Sok feiedelmeket elő hozhatünk
 keüeset eltenek kiket olüassünk
 de haladatransagükörül gondolkodgjünk
 hogj istentül azzert ostoroztatünk,
 Olj bünoküel neha az istent banttjük
 Hogj azt mi ciak bünnekis nem
 [allittük
 Hogj azzert büntet essünkben sem
 [vessük
 elletünket azzert meg röuidittük
 Betelek vrünkon az bolc mondassa,
 baratodnak ha kit tartas magadba
 megj ne bizd magad edes szaüara
 mert nem tudad mit gondol artassodra,
 Az ördognek sok practicaia vagjon
 megj vetesre nagj sok haloia vagjon
 Bekesseget jar nemet de azzon vagjon
 kegjes feiedelmünknek mint arthasson
 Jgekezik mikeppen el vestesse
 jambor vrunk elletet vegezhesse,
 magat igjretüel kihez kösse
 hogj hamarab nekj veget erhesse,
 Tisztesseg . . . . . iambornak
 uram . . . . . vitezlő Rendeknek
 . . . . . vgj alj nemellieknek
 . . . . . vagas az sakacnak
 Valaki . . . . . akar Jenni
 vegtere . . . . . sem fog lehetnj
 Johire . . . . . tisztesseget veszti
 mint . . . . . magat veszti
 De Ha . . . . . ezzel megj ernek
 ez se . . . . . vk el felejtének
 ez ha . . . . . vert elő nem kernek
 es han . . . . . megj meg büntetnek
 Isten ellöt mindenek nelüan lesnek
 az artatlan Halalük öruendeznek
 az Hamis Hitü gilkosok el vesnek
 Ha tekintik penzert Poklot kerestek
 Walakjnek az vh keüesse nem ellég
 aznak az mas ember soka sem ellég
 többrül többre ember vgj igekezzeek
 telhetetlensegert feie ne essek
 Nem nem tud az ember kinek hinnie
 kit barattjanak v velne lönnie

az sokta az embert törben eitenj
 mint kataj vendegsegben ezt szerzj
 Jgekezetj nekj azzon wala
 nem tudom nekj mit igirtek wala
 vrrakatis mind Jgen tancoltassa
 bockaj hüieit mind eg vtton bocassa,
 De az vr istennek gond viselesse,
 ki maradassokra gondot visele
 Im ez vilag sem adatek kezebe
 az nagj bodogsagbülis kj rekede,
 Eggik hitet masiküal hamiss(it) . . .
 tizet Hüsat egj mas hat . . .
 ezt a vetket nem sokta . . .
 ez az szent lelek Jsten ellen . . .
 Cristus mondgja az eüangelj . . .
 vetkeznj az szent lelek . . .
 sem ez világbán sem az mas . . .
 meg nem bocattatik az bodog . . .
 Tüdüan azzert az kj az bünr . . .
 az szent lelek elsöben Jele . . .
 Ha nem fogadod dolgod nem
 Testben lelekben veszedelmes . . .
 Sok szent Jrras olüassokat az ördög
 el cabitot batoritot az ordog
 vrasagert el hitetett az ordog
 mostis sokak kornül forgolodik ezzen
 [ordog :
 Ezzen közben bekeseget Jartattja
 nemet casar torok casarhoz küldé,
 cobor mihalj es kekedj gorg vala
 Jo üalással casartül jettek vala,
 Kataj vrünkat ebeden Hjúa
 hogj mar örömeben vigan tartana
 Jstennek Jtiletit nem gondola,
 el vegezet sandekiat Indithatna
 Ezzek vtan betegeskedni kezde
 nem sokara lün meg nehezülesse,
 kj Jlenenek katajnál, meg ölte
 Jgekezik többj se kerülhesse,
 Isten az kj igaz lato mindenben
 nem engede hogj ez mülnak semmiben
 töb dolgokes Jlenenek ezzenben
 vasban verek katait ezzen közben.
 Halalanak ellötte let dolgokat,
 besselem vrraknak w Halalat
 melj Hamar vtannok
 ki ada nekünk somo . . .
 Az Istennek bolceseges . . .
 titkajt vh nekj
 öt vr fjat mellote
 vrünk sem kesek vtta
 Halala törtinek Jambor
 jo emlekezetü batorj

cakj Jstüannak giulafj
 dercfj miklosnak jambor....
 ..... megj holt wala
 egj..... tamadot wala
 tec..... hogj le esset volna
 Hü..... nagj hamar megj hala,
 Matias..... w magzattja wala
 ezze ..... kilencüenben wala
 nagj..... az vilagbül ki múlt wala
 har..... egjek köüettek wala
 Söld.... becben megj holt wala,
 orost..... len megj Holtak wala.
 nagj..... karacon napian wala.
 halala előtt ezzek lötenek wala
 Ha az wr isten vt eltette volna
 az Hatart gorog ossagra vette volna
 az pogansagj igj ki nem került volna,
 mi aztis el vestük mj tüle marat wala,
 Ferdinand casar felöle azt monta
 vagj w soha ne szüllettetet volna
 az vagj soha halala ne let volna
 el vegezet dolog Hogj mind megj kelj
 [halnja
 Sok Jambortül hallottam es wgj irom
 vrünk Halala előtt mj let azt mondom
 karacon estje kakük szolt azt hallom
 kassan ceresnie fa viragzot értöm
 Telünk Hozzaja igen meleg wala,
 az Jegj rakás sokaktül el múlt wala
 vrünk imar nagj betegsegeben wala
 kibül elletet nem Remellik wala,
 Vdüar gond viselő Faj görgj¹ wala
 Az predikaciót halgattja wala
 wr vacoraiait hozzaja w....
 az wrrakat istenert kerü....
 egj mast ercek azt parancj
 Ezzek wttan testamentomho
 mert nagj Gondja wala
 Jambor vr fiakra...
 orsagünknak szerzet nagj
 Istennek rajta ez wala nagj...
 ez keües ideig nagj birod...
 wüas nélkül sok fü hazat
 mit keüant ket nagj
 Sep Jaiüait mind be irratta
 kinek mit akar hadni irrata
 Homonnait kepeben hatta w...
 kencet körönat nekj hagjot wala,
 Casartül küldetet arran koronat
 sep szasloiat bottjat arranias kardgjat
 sok sep ioküal öltözet füfy louat

¹ Fáy György.

ezzek vtan Istennek ajanla magat.
 Draga szep vallassokat tesen wala
 teremtoienek az istent mondgja wala
 megj valtoianak chst vallja wala
 batorsagüal ilj vallast tesen wala
 Ha ez világ bünét megj bocathattja
 az istennek veghetetlen irgalma,
 egj emberet inkább megj bocathattja
 az fenies christüssert megj bocattja,
 Hisem az attja istennek irgalmát
 hisem az Jesús christüs szent halalat
 dicösegüel ertem fel tamadassat
 hisem öiök ellet bodogság megj
 [Hozasat,
 Az teremto istent latnia fogom
 az en megj megvaltommal megj
 [ismerkedöm
 az en testemet megj vyülni hisem
 az szent lelek vr istenben el nüksom
 Jrnak wala estendö forgassaban
 ezzer hat szazban es az felet hatban
 ket karacon közt penteken....
 el nügöiek az vr (ban)¹
 Sep p..... wala
 f..... kesülnek wala
 Ha.... ottessek wala
 vd... ben öltözöt wala
 Jamb..... kesergik wala
 bo..... batiat ohajttja
 so..... dnak azt banniak wala
 kj..... anniarül kesergj wala
 Jambor... esa mar megj solt wala
 az... el nügot wala
 palota... egj ket magzattja sirattia
 vrrok attjoknak halalat gjassollja
 Megis egj keüisset szolok wrünkrül
 Jo emlekezetü fieidelminkrül
 Jsten felö io bockaj istüanrül
 penteken törtint nagj sok dolgairül.
 Szaiabül szarmazot besedet irrok
 de babonat ezbüil ne tanülliatok
 penteken sok dolgon ment altal kit
 [hallok
 ciak jo emlekezetiert kit irrok
 Kolozuarban penteken születet volt
 penteken kerestelesseis let volt
 kiralj vdüaraban penteken ment volt
 penteken onnetis alla iütöt volt
 Varadj kapitan penteken let volt
 penteken casartül jo valas jüt volt
 penteken nemeteküelis megj vit volt
 pec Janos penteken foglja esset volt

¹ 1606 dec. 29-én.

Kassabanis pentek napon be ment volt
 pentekenis vt megj koronasztak volt
 Rakos mezeien az koronasz volt
 penteken e vilagbül ki mült volt
 Adj vr isten . . . . ilj feidelmet . . . .
 ki tisztellie megj az te szent nev . . . .
 hirdettesse mindenüt szent igjd . . . .
 terice megj az balüaniozo nemzet . . . .

Jmar szolok wrünk temetesserül
 harmenc ket napig kassan
 vliara ferek somorün
 kataj mihajnak vesedelmé

Bankodnak vitezek es bossonk . . . .
 vrrök haliia . . . . igen ohai . . . .
 gjlkos megj elj azzon tanack . . . .
 eej tanacbül indülün Rohan . . . .

Vdüar Hadnagjanak Hadnagjok szolnak
 tizedessek köz legjn talpon alnak
 kataj hül tartatik tamadnak
 varas piaccara kit kj hozanak

kerdezi katai vt hoüa vissik
 majd hiredüel lessen az hoüa visnek
 azzon közben sok szablja kj woniatik
 teste darabonkent¹ el vagdaltatek

Nolc oraig teste ot cüdaltatek
 sok szablja miatta megj corbasodek
 niari palj izzene testet fel szödnek
 egj golc lepedöben testet fel szedek

Pelda besedben soktak ezt mondanj
 boldog ember kj masson fog tanülni
 boldogtalan kj magan fogj bankodnj
 keüeliek gjakorta ig soktak iarnj

Legjen isten igaz ittilo ezben
 Ha bünosse az vagj bünetlen ezben
 minden ember w rüla pelda vegjen
 soknak örülteben feie ne wessen

Jo nemzetetis Hagja szomorüsagban

hazas tarsat germekit nagj banatban
 josagais lün vissza foglalasban
 kit ertenk adot io akar . . . .
 . . . . . az török casarnak
 . . . . bankodek vrünk
 . . . . büdaj basanak
 . . . . legjen gondgja kiraljnak
 Erd . . . . . helj tarosagban
 . . . . . ed gubernatorsagban
 . . . . . elül feksik kassaban
 . . . . . bankodik ezutan magaban
 Meg . . . . . temettese ot lessen
 . . . . . vestessegüel . . . .
 . . . . . maiglan kesen legjen
 . . . . . es tistessegüel ot lessen
 Hada . . . . . mar mint gjazban vala
 tud . . . . . böjt elo első nap vala
 fekete . . . . . tir ket rendet alj vala
 ket inassat fel öltöztettek vala
 Koporsoban testet fel vöttek vala
 wr fiak kiralj testet visik vala
 papok deakok enekelnek vala
 santalan sok lilek keserik vala
 Gias szasloiat ellötte visik vala
 nolc trombitat ellötte fünak vala
 templüban tistessegüel wittek vala
 szep predicacio azkor let vala
 Ezek hogj mind veghez mentenek vala
 testet az templüban ben Hattak vala
 hacirok¹ templüm korüel örzik vala
 masodik napra iütottanak vala
 Harangokat erössen vontak vala
 Jsmege feionkent fel gjltenek vala
 testhez az templüban gjltenek vala
 . . . . . predjaltanak vala.

¹ Darabontok.